

**UCHWAŁA NR XXVI/274/20
RADY MIEJSKIEJ W SOBÓTCE**

z dnia 29 grudnia 2020 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Sobótka
na lata 2021-2023**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 1,3,4 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050)

**Rada Miejska w Sobótce
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się do realizacji **Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Sobótka na lata 2021-2023, stanowiący** załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Sobótka.

§ 3. Traci moc uchwała Nr XIII/139/19 Rady Miejskiej w Sobótce z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Sobótka na rok 2020.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2021 roku.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Sobótce

Hanna Piwowska

**Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2023
dla Miasta i Gminy Sobótka**

WSTĘP

Przeciwdziałanie narkomanii jest zadaniem własnym gminy, którego realizacja wynika z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

W myśl powyższej ustawy przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo – wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności przez:

- a) działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą,
- b) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych,
- c) ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych.

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem, a substancją chemiczną, (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki), charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących brakowi substancji. W języku potocznym termin „uzależnienie” jest stosowany głównie do osób, które nadużywają narkotyków, leków, alkoholu czy papierosów. W szerszym kontekście może odnosić się do wielu innych zachowań, np. gier hazardowych, seksu, oglądania telewizji, korzystania z telefonu czy Internetu, czyli tzw. uzależnień behawioralnych.

Narkomania to stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających lub substancji psychoaktywnych albo środków zastępczych, w wyniku, czego może powstać lub powstało uzależnienie. Narkomania jest zwykle wynikiem wielorakiego zażywania środka uzależniającego, jedynie wyjątkowo, np. przy zażyciu kokainy czy heroiny rozwija się po jednorazowej dawce.

Podstawą prawną działań związanych z zapobieganiem narkomanii w Polsce jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 2050 ze zm.). Akt ten stanowi, iż zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii realizują organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego w zakresie określonym w ustawie. Zgodnie z art. 10 ust. 1 przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy i jest realizowane w postaci gminnych programów przeciwdziałania narkomanii, uchwalanych corocznie przez rady gmin.

W szczególności zadania te obejmują:

- 1) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- 2) udzielenie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- 5) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2023 określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych

wynikających z nadużywania narkotyków, jak również innych środków psychoaktywnych. Ponadto Program też jest ściśle powiązany z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Miasta i Gminy Sobótka na rok 2021, a kierunki działań w nim zawarte są zgodne z Krajowym Programem Przeciwdziałania Narkomanii.

Ponadto Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2023 dla Gminy Sobótka został przygotowany w oparciu o:

- Narodowy Program Zdrowia na lata 2016 – 2020;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie i Mieście Sobótka na lata 2019 – 2023;

PODSTAWOWE POJĘCIA

1. **Narkotyk**, substancja psychoaktywna, środek odurzający, używka –to określenia o podobnym znaczeniu stosowane wymiennie w języku potocznym. W medycynie, psychologii aktualnie obowiązującym nazewnictwem jest substancja psychoaktywna. W medycynie „narkotykami” określa się te substancje psychoaktywne, które działają m.in. przeciwbólowo poprzez określone receptory mózgowie. Z kolei pojęcie narkomanii wywodzi się od słowa „narcos”, co oznacza odurzenie, senność, uśpienie.

2. **Substancja psychoaktywna** -substancja chemiczna (związek chemiczny) oddziałująca na ośrodkowy układ nerwowy przez bezpośredni wpływ na funkcje mózgu, czego efektem są czasowe zmiany postrzegania, nastroju, świadomości i zachowania.

Substancje psychoaktywne:

- wpływają na centralny układ nerwowy,
- przyjmowane są w celu doznania przyjemności, zmiany świadomości, uzyskania określonego nastroju, przeżycia ekstremalnych doznań,
- wpływają na organizm człowieka powodując w różnym stopniu zmiany psychiczne (np. euforię, zmieniony odbiór rzeczywistości, iluzje, omamy, zaburzenia pamięci) oraz fizyczne (np. wzrost ciśnienia krwi, przyspieszenie tętna, pobudzenie),
- przewlekłe przyjmowane mogą prowadzić do uzależnienia, które często nazywane też jest narkomanią czy toksykomanią,
- mają pochodzenie naturalne lub syntetyczne,
- często, szczególnie w publikacjach popularnych są dzielone na tzw. narkotyki miękkie, (jako bezpieczne, mało szkodliwe) oraz twarde (niebezpieczne, groźne).

Za „narkotyk miękki” uznawana jest np. marihuana. Określenia te są mylące, nieprawdziwe, dają złudne poczucie bezpieczeństwa np. przy stosowaniu marihuany.

W Polsce obowiązuje podział substancji psychoaktywnych na trzy główne grupy:

- alkohol, opiaty, leki uspokajające i nasenne (działające głównie rozluźniająco, uspokajająco, nasennie),
- kanabinoły i inne substancje halucynogenne, lotne rozpuszczalniki (działające głównie euforycznie, powodujące omamy, urojenia),
- kokaina i inne substancje stymulujące, nikotyna (działające pobudzająco, podwyższające nastrój).

3. **Uzależnienie** jest to kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których zachowania związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych uzyskują wyraźną przewagę nad innymi, które były charakterystyczne dla danej osoby. Uzależnienie prowadzi do powstania wielu szkód, m. in. somatycznych, psychicznych i społecznych. Uzależnienie często kończy się śmiercią z powodu następstw zdrowotnych.

4. **Profilaktyka** to działanie, które ma na celu zapobieganie pojawieniu się lub rozwojowi niekorzystnego zjawiska. Jest też jednym ze sposobów reagowania na zjawiska społeczne, które oceniane są, jako szkodliwe i niepożądane. Ta ocena skłania do traktowania takich zjawisk w kategoriach zagrożeń i podejmowania wysiłków w celu ich eliminacji lub choćby ograniczenia. Profilaktykę uzależnień określa się również, jako zmniejszenie strat związanych z używaniem środków odurzających poprzez ograniczenie do minimum potencjalnych szkód, jakich mogą doznać osoby używające substancji psychoaktywnych.

Poziomy profilaktyki:

- profilaktyka uniwersalna kierowana do wszystkich w określonym wieku bez względu na stopień ryzyka wystąpienia zachowań problemowych lub zaburzeń psychicznych i dotycząca zagrożeń znanych, rozpowszechnionych znacznym stopniu –np. przemocy czy używania substancji psychoaktywnych;

- profilaktyka selektywna ukierunkowana na grupy zwiększonego ryzyka, wymagająca dobrego rozpoznania tych grup w społeczności lokalnej;

- profilaktyka wskazująca kierowana do osób wysokiego ryzyka – to działania wymagające specjalistycznego przygotowania, polegające na terapii interwencji, bądź leczeniu osób z symptomami zaburzeń.

5. **Współzależnienie** – utrwalona forma funkcjonowania w długotrwałej, trudnej i niszczącej sytuacji związanej z patologicznymi zachowaniami uzależnionego partnera, ograniczająca w sposób istotny swobodę wyboru postępowania, prowadząca do pogorszenia własnego stanu i utrudniająca zmianę własnego położenia na lepsze. Współzależnienie może wystąpić również w relacjach między członkami rodziny, przyjaciółmi czy współpracownikami.

DIAGNOZA PROBLEMU

W zakresie przeciwdziałania narkomanii Gmina Sobótka prowadzi profilaktyczną działalność informacyjną, edukacyjną i wychowawczą skierowaną do dzieci, młodzieży i ich rodziców oraz edukację publiczną skierowaną do przedstawicieli różnych zawodów, instytucji, a zwłaszcza w zakresie umiejętności wczesnego rozpoznania sygnałów wskazujących na prawdopodobieństwo zażywania narkotyków i postępowania z osobami uzależnionymi oraz promowanie zdrowego stylu życia.

Z dostępnych danych uzyskanych od podmiotów realizujących na terenie gminy Sobótka działania w zakresie przeciwdziałania narkomanii wynika, iż:

- z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Sobótce korzystało 2 osoby, które są uzależnione od narkotyków, w tym: 1 przebywała na terapii metadonowej (kontrolowanej) w roku 2017, 1 osoba w roku 2018 oraz 0 osób w 2019 roku.
- do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2020 roku nie wpłynął żaden wniosek o podjęcie Interwencji w sprawie osoby uzależnionej od środków psychoaktywnych (stan na 31.10.2020 rok).

W 2018 roku przeprowadzono Diagnozę Problemów Społecznych w Gminie Sobótka. Badanie przeprowadzono na grupie badawczej: 350 uczniów, 100 dorosłych mieszkańców gminy oraz 21 sprzedawców alkoholu.

Poniżej przedstawione są ogólne wyniki dotyczące problemów z uzależnieniem od narkotyków.

Problem narkotykowy to kolejna kwestia poruszana w diagnozie. Celem jej było oszacowanie skali zjawiska w Gminie Sobótka.

Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, do kontaktu z narkotykami przyznało się 7% ankietowanych, w tym 5% osób zażywała je jednokrotnie, 1% mieszkańców sięga po narkotyki kilka razy w roku oraz również 1% badanych zażywa narkotyki codziennie lub prawie codziennie.

Do kontaktu z środkami psychoaktywnymi przyznało się 10% mężczyzn i 5% kobiet. Mężczyźni zażywali te środki: jednokrotnie (8%) oraz kilka razy w roku (3%). Kobiety natomiast sięgały po nie: jednokrotnie (3%) oraz codziennie i prawie codziennie (2%). Dane te pokazują, iż problem z nadużywaniem środków psychoaktywnych mają częściej kobiety niż mężczyźni.

W dalszej kolejności poproszono mieszkańców i uczniów o wskazanie instytucji, w której można uzyskać pomoc. W opinii większości mieszkańców w przypadku problemów można uzyskać pomoc w Punktach Konsultacyjnych – taką odpowiedź wskazało 39% osób. W dalszej kolejności mieszkańcy wskazywali na: telefon zaufania (31%), rodzinę (27%), Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (26%), Ośrodek Pomocy Społecznej (23%), lekarza (22%), Policję (19%), Zespół Interdyscyplinarny (7%), Ośrodek Interwencji Kryzysowej (4%). 9% osób szukałoby pomocy u znajomych.

Niepokojący jest fakt, iż 9% mieszkańców przyznało, że próbowałby radzić sobie samodzielnie, zaś 11% osób szukałoby pomocy w Internecie. Do zażywania środków psychoaktywnych przyznało się 2% uczniów.

Z powyższych informacji można wywnioskować, że skala uzależnienia od narkotyków i substancji psychoaktywnych w Naszej Gminie jest nie wielka, jednak trzeba systematycznie monitorować owe zjawisko oraz dać osobom możliwość skorzystania z Punktu Konsultacyjnego, w którym przyjmuje terapeuta ds. uzależnień.

Narastającym problemem u coraz młodszych osób stają się tzw. dopalacze. W Polsce problem dopalaczy zaczął narastać w ostatnich latach. Rozwijał się na styku świata substancji legalnych i nielegalnych. Wiedza na temat dopalaczy jest niepełna, zarówno w wymiarze farmakologicznym, jak i społeczno – kulturowym. Brak precyzyjnej naukowej definicji „dopalaczy”. Ogólnie określane są one, jako preparaty zawierające w swym składzie substancje psychoaktywne o niezidentyfikowanym składzie. Niektóre z nich są pochodzenia roślinnego, inne – syntetycznego. Z używaniem dopalaczy wiąże się wiele zagrożeń. Są to nowe, nieprzebadane substancje przyjmowane wedle nowych niezdiagnozowanych wzorów konsumpcji. W efekcie brak doświadczeń z tymi substancjami u użytkowników zwiększa ryzyko powikłań. W przypadku niektórych substancji można przypuszczać, że są bardziej niebezpieczne niż ich nielegalne odpowiedniki, inne mogą się okazać całkiem niegroźne. Szpitale odnotowywały liczne przypadki zatruc, w tym śmiertelnych. Zgłaszały też trudności w niesieniu pomocy osobom, które przedawkowały dopalacze ze względu na trudny do określenia obraz toksykologiczny.

I. CELE PROGRAMU

1. Cele główne

- Ograniczenie zażywania środków odurzających, szczególnie wśród dzieci i młodzieży oraz związanych z tym problemów zdrowotnych i społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy Sobótka;
- Podniesienie poziomu wiedzy służb i jednostek zajmujących się problemem narkomanii w Gminie Sobótka.

2. Cele szczegółowe:

- Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych;
- Zwiększenie liczby i zróżnicowania dostępnych programów profilaktycznych uwzględniających problematykę zapobiegania narkomanii;
- Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i ograniczania szkód zdrowotnych, pomocy terapeutyczno – psychologicznej;
- Promocja zdrowego stylu życia.

II. ZADANIA DO REALIZACJI

Zadania zaplanowane do realizacji w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2023 dostosowane są do aktualnych potrzeb lokalnych, skierowane do wszystkich mieszkańców Gminy. Należą do nich:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem, współuzależnionych:

- a) - współpraca z placówkami służby zdrowia i ośrodkami leczenia uzależnień w zakresie leczenia, rehabilitacji osób uzależnionych od narkotyków, współuzależnionych;
 - współpraca z Punktem Konsultacyjnym (współfinansowanie zatrudnienia psychologa, terapeuty),
 - współpraca z Policją, Prokuraturą, Sądem, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie;
- b) działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- c) dyżury specjalisty terapii uzależnień od narkotyków w Punkcie Konsultacyjnym;
- d) doposażenie Punktu Konsultacyjnego działającego przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Sobótce w podstawowe materiały biurowe, ulotki i broszurki informacyjno-edukacyjne z zakresu narkomanii;
- e) szkolenia specjalistów - organizowanie i dofinansowanie szkoleń, kursów zwiększających kompetencje w zakresie przeciwdziałania narkomanii, pomocy psychologiczno – medycznej, pracy z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkotykowe pomocy psychospołecznej i prawnej:

- prowadzenie poradnictwa dla rodzin, w których występują problemy narkomanii w zakresie przyczyn sięgania po narkotyki oraz ponoszenia szkód zdrowotnych i społecznych używania narkotyków;
- szkolenia przedstawicieli grup zawodowych stykających się z problemem uzależnień i przemocy domowej;
- dofinansowanie dyżurów prawnika w Punkcie Konsultacyjnym;
- prowadzenie edukacji publicznej w zakresie problematyki narkotykowej poprzez rozpowszechnianie materiałów informacyjnych (broszur, ulotek), cykliczne zamieszczanie artykułów na łamach lokalnej gazety, zakup specjalistycznych opracowań i czasopism;
- współpraca z Komisariatem Policji, Ośrodkiem Zdrowia, w obszarze przeciwdziałania narkomanii.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych:

- współpraca z placówkami oświatowymi w zakresie realizacji programów profilaktycznych/ działania w zakresie edukacji i profilaktyki w szkołach zmierzające do uświadomienia skutków zażywania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych skierowane do uczniów i ich rodziców;
- realizacja autorskich programów z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom;
- zakup materiałów informacyjno – edukacyjnych oraz pomocy dydaktycznych do realizacji programów profilaktycznych i profilaktyki środowiskowej;
- upowszechnianie materiałów edukacyjnych o tematyce antynarkotykowej tj. plakaty, ulotki, broszury;
- udział w Ogólnopolskich Kampaniach Społecznych;
- promowanie i organizowanie różnorodnych form edukacji profilaktyki w zakresie przeciwdziałania narkomanii (prelekcje, pogadanki, warsztaty, konkursy, spektakle, itp.);
- promowanie zdrowego stylu życia wolnego od narkotyków oraz różnych form aktywnego spędzania wolnego czasu poprzez organizowanie imprez sportowych i rekreacyjnych dla dzieci, młodzieży, osób dorosłych;
- szkolenia przedstawicieli grup zawodowych stykających się z problemem narkomanii;
- podnoszenie kwalifikacji członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sobótce oraz Pełnomocnika Burmistrza ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych poprzez udział w konferencjach, szkoleniach, warsztatach oraz związane z tym koszty udziału i dojazdu.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów narkomanii:

- dofinansowanie realizacji programów terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych i członków ich rodzin;
- dofinansowanie realizacji programu profilaktyczno – terapeutycznego, edukacyjnego podczas zorganizowanych form wypoczynku letniego, zimowego dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem uzależnień;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytucjami w obszarze przeciwdziałania narkomanii;
- wspieranie edukacyjno – informacyjne, materialne podmiotów zajmujących się szeroko rozumianą profilaktyką przeciwdziałania narkomanii;
- wspieranie i inicjowanie działań związanych z patrolowaniem szkół, gimnazjów, i okolic przyszkolnych oraz lokali gastronomicznych, pod kątem nielegalnej dystrybucji narkotyków.

III. WARUNKI REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2021-2023 DLA GMINY SOBÓTKA

1. Realizatorem Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2023 jest Burmistrz Miasta i Gminy Sobótka za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej w Sobótce oraz inne jednostki organizacyjne gminy.

2. W realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii uczestniczy Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

3. Ośrodek Pomocy Społecznej przedkłada Burmistrzowi Miasta i Gminy Sobótka sprawozdanie z realizacji programu do dnia 31 marca każdego roku za rok poprzedni.

IV. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania Programu finansowane będą ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ujętych na dany rok w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta i Gminy Sobótka oraz budżecie Ośrodka Pomocy Społecznej w dziale 85153.

Ponadto Program może być finansowany ze środków przeznaczonych w budżecie Ośrodka Pomocy Społecznej na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł, w tym ze środków unijnych.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii podjęcie programu należy do zadań własnych gminy. W celu realizacji zadań wynikających z w/w ustawy opracowuje się Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii uchwała Rada Miejska.